

Lékařka Pham Thu Thao odložila české jméno Maruška, s nímž vyrůstala, až na vysoké škole.

My děti ze stanice Česko

U spolužáků budili nevraživost a podnikající rodiče na ně neměli čas. Ale prosadili se. Z některých jsou dnes lékaři, zakladatelé firem či programátoři. Jen trochu váhají, zda zůstali ještě Vietnamci, nebo už se stali Čechy.

☞ Tereza Hromádková ☐ Honza Mudra

Jejich rodiče se před třemi desetiletími usadili v Československu, protože chtěli lepší život pro sebe a své děti. Ty sem přijely z Vietnamu buďto jako velmi malé, nebo se už v Česku narodily. Z druhé generace českých Vietnamců jsou dnes dospělí lidé. Mnohdy neprožili ideální dětství, ale možná proto dokázali v cizí společnosti uspět lépe než mnozí jejich čeští vrstevníci. Houževnatost ani odvaha jim nechybí. Počátkem 90. let žilo v tuzemsku podle údajů Českého statistického úřadu asi devět a půl tisíce Vietnamců, zatímco dnes je to téměř 60 tisíc cizinců vietnamské státní příslušnosti. Češi je denně potkávají v ulicích, chodí k nim nakupovat. Nejmladší z českých Vietnamců ale vychodili zdejší školy, orientují se v české kultuře a suverénně ovládají češtinu.

ČEŠKA S VIETNAMSKÝM SRDCEM

Interní oddělení krčské nemocnice je zastrčené v zadní části rozlehlého areálu. Ve smluvenou dobu přijde k jeho vchodu lékařka Pham Thu Thao. Zpočátku působí plaše, ale později vyjde najevo, že je to spíš přirozený klid a vyrovnanost, které jsou jí vlastní. Usadíme se v místní kavárně, kam ráda chodí.

Do nemocnice v pražské Krči nastoupila před třemi lety po dokončení studia 3. lékařské fakulty Univerzity Karlovy. „Od pěti let jsem chtěla být lékařkou. Hodně lidí mě odradzovalo, tvrdili, že je to náročné povolání, nevhodné pro ženu, ale já si nedala říct,“ vypráví bezvadnou češtinou jen s nepatrným cizím přízvukem.

Už v dětství hovořila česky častěji než vietnamsky. Od tří let ji vychovávaly české chůvy a chodila do české základní školy. Vietnamsky mluvila pouze s rodiči, konverzace se navíc

točila okolo jednoduchých témat – co bylo ve škole nebo zda snědla oběd.

„I když naši byli pracovně vytížení, snažili se být se mnou co nejlíp. Nikdy jsem nespala u chůvy, třeba jsem u ní večerela a někdy pro mě rodiče přijeli až v deset hodin večer, ale nezustávala jsem u ní přes noc,“ zdůrazňuje Pham Thu Thao.

Máš na to tady žít

Narodila se v roce 1990 v Ústí nad Labem. Rodiče přišli do tehdejšího Československa v 80. letech na základě mezinárodní smlouvy jako jedni z téměř třiceti tisíc Vietnamců. Matka pracovala v ústecké továrně, otec se vyučil slévačem v Mladé Boleslavi a později byl zaměstnán v tamní Škodovce. S jinými Vietnamci se její rodina nestýkala. „V Ústí tehdy žila jen malá vietnamská komunita. Na základní škole i na gymnáziu jsem byla ve třídě jediná Vietnamka,“ vysvětluje.

Možná proto zažila šikanu. V mateřské škole se s ní děti praly, na základní škole dívky nadržovaly. Teprve na čtyřletém gymnáziu si Thao našla české kamarádky. „Tím, čím já, si tehdy prošel nejspíš každý vietnamský žák nebo žačka,“ míní mladá lékařka, které spolužáci v Ústí nad Labem říkali Maruška.

Nepřátelství některých vrstevníků ji prý motivovalo k nejlepším výsledkům. „Mamka mi vždycky říkala, že se musím dobře učit, abych ukázala ostatním, že mám na to žít v České republice.“ Snažila se proto o co nejlepší známky, případně čtyřky či pětky obřečela.

Jazykové lekce na badmintonu

Během studia lékařské fakulty se Pham vrátila ke svým kořenům. Navštěvovala akce vietnamských studentů z jiných univerzit, zejména z Vysoké školy ekonomické. Byli to převážně lidé, kteří přijeli do Česka až v době dospívání, takže se mezi sebou bavili spíš vietnamsky. „Ze začátku jsem s nimi chodila na badminton a ve vietnamštině prohodila sotva pár slov, která jsem znala. Ale po půl roce jsem si najednou všimla, že mluvím plyně.“ Z ústecké Marušky se opět stala Thao. „Spolužáci z fakulty vyslovovali mé pravé jméno bez obtíží, a tak jsem se k němu vrátila.“

Ačkoliv také ve studijním kruhu – podobně jako dříve na ústeckých školách – byla jedinou medičkou vietnamského původu, nikdo jí to nedal pocítit. Když ale zjistila, že v nižších ročnících vietnamských studentů přibývá, začala se s nimi scházet. Dokonce založili spolek Medviet, jehož se stala první předsedkyní. Medičky žijící mezi dvěma světy napadlo, že by bylo dobré sblížit české lékaře s vietnamskou

komunitou. Na pražské tržnici Sapa proto uspořádali Den zdraví, na němž budoucí i vystudovaní doktoři vyšetřovali s pomocí tlumočnicků Vietnamce.

„Vietnamští pacienti jsou specifictí, mnohem častěji například onemocní rakovinou žaludku než čeští, kteří více trpí rakovinou tlustého střeva,“ říká internistka a zmiňuje i odlišnosti plynoucí z rozdílné kultury: „Pro některé vietnamské pacienty je typické, že se neřadí k lékaři do očí, považují to za neslušné, což může české doktory znejistovat.“

Česká vietnamština

Znovuobjevená znalost vietnamštiny je pro Pham Thu Thao výhodou, pokud za ní přijde vietnamský pacient. Neznamená to ale, že by do její ordinace Vietnamci chodili automaticky. Češi její původ buď nekomentují, nebo se nejvýš s omluvou zeptají, kde se narodila. „S žádným nepřátelstvím se nesetkávám, protože mluvím dobře česky. Například kolegové z Ukrajiny se silným přízvukem jsou na tom hůř,“ vysvětluje a přiznává, že její vietnamština není dokonalá – je to spíš čeština přeložená do vietnamštiny, protože Pham Thu Thao přemýšlí spíš jako Češka než jako Vietnamka, tedy přímočaěji.

„Když se Vietnamce zeptáte, jestli půjde na kávu, a odpoví vám ano, ještě to nic neznamená a na sraz nemusí přijít. Než jsem si na to zvykla, stresovalo mě to,“ podotýká Pham s tím, že odlišné uvažování je typické především pro Vietnamce, kteří vyrůstali v Asii. Patří mezi ně i její manžel, jehož poznala cestou do Bratislavy za příbuznými. Na Slovensku vystudoval strojní fakultu, ale s manželkou zůstal v Praze a otevřel si restauraci v centru. „Učíme se jeden od druhého, třeba i vnímat rozdílný smysl pro humor. Manžel se cítí být víc Vietnamcem, ale já?“ uvažuje: „Jsem myšlením Češka, i když srdcem Vietnamka.“

KDO VYČNÍVAL, BYL PODEZŘELÝ

Dlouhé černé vlasy splývají Luu Ly Fabian-Nguyen podél hezkého drobného obličejce. Když se usměje, červeně orámované rty odhalí řadu pravidelných bílých zubů. Rtěnka se odstínem shoduje s barvou úzké sukně obepínající štíhlou postavu ženy, která vypadá spíš jako studentka na stáži než jako spolunajatelka firmy hledající pro různé společnosti zaměstnance v oboru IT.

Jednatřicetiletá podnikatelka se narodila v Hanoji, ale když jí bylo osm let, přestěhovala se s matkou za otcem do Česka. Pan Nguyen před jejich příjezdem obstarával

Lu Lyy Fabian-Nguyen si vybrala za manžela Čecha. Volbu „západáka“ jí schválila babička žijící ve Vietnamu, která je hlavou rodiny.

pro rodinu zázemí v nové vlasti. Dobře to tu znal, v bývalém Československu získal titul inženýra. Po studiích se vrátil do Vietnamu, oženil se a založil rodinu, ale potom se rozhodl, že se s manželkou a dcerou přestěhují do Česka. Volba padla na Domažlice. „Po velkoměstě Hanoji byl pro mě pobyt v malých Domažlicích šok, jako bych se ocitla někde na vesnici,“ říká mladá žena dokonalou češtinou.

Díky poloze města blízko německých hranic sídlila v Domažlicích početná vietnamská komunita, která se živila prodejem zboží na tržnicích. Rodiče Fabian-Nguyen nebyli výjimkou. Dcera proto měla kolem sebe několik vrstevníků. Mohla s nimi procvičovat vietnamštinu, kterou od první chvíle, kdy se ocitla v nové zemi, začala vytlačovat čeština.

Kvůli tomu, aby se nový jazyk stačila do- učit, nastoupila Ly místo do třetí třídy, kterou navštěvovala ve Vietnamu, do první. Češtinu si rychle osvojila také díky české „babičce“. Starší sousedka dívku často hlídala, protože rodiče celé dny pracovali.

Říkali mi, že se musím dobře učit, abych ukázala ostatním, že mám na to žít v České republice.

Na základní školu Luu Ly Fabian-Nguyen nevzpomíná zrovna s dojetím. Spolužáci si ji neoblíbili. „Jednak jsem byla starší a asi i díky tomu mi učení dobře šlo, jednak jsem byla z Vietnamu zvyklá hlásit se, když se učitel

na něco zeptá. Jenže v zemi, kde vládl 40 let komunismus, se nechtěl nikdo projevovat, a kdo vyčníval z řady, byl podezřelý,“ popisuje mladá žena atmosféru na domažlické škole v devadesátých letech.

Spíše v ústraní se držela také na gymnáziu, které ale dvakrát změnila. Poprvé, když se rodina přestěhovala na okraj Plzně a otevřela si tam restauraci, podruhé, když se podnikání po dvou letech nepodařilo

Rodiče Le Anh Viet Linha si přáli, aby se jejich syn stal ekonomem v Londýně, on se však rozhodl pro návrat „domů“ do Prahy.

Foto: Libor Fojtík

dostatečně rozjet a Nguynovi odešli do Prahy.

Lovkyně hlav

Pro prvorozenou dceru Ly, o 13 let starší než její sestra, vybrali rodiče kariéru v diplomacii. Ly byla dlouho jedináček, a tak odmalička slychala, že se musí dobře učit. „Naše rodina byla vždycky chudá a mamka s tatkou mi vtoukali do hlavy, že dobré vzdělání je jediná možnost, jak dosáhnout lepší životní úrovně,“ vysvětluje Fabian-Nguyen, proč „byly doma řeči“, když dostala místo jedničky dvojky.

Diplomatický obor, který jí rodiče navrhli, se však Ly zamlouval, bavily ji jazyky a matematika. Přijímačky na Vysokou školu ekonomickou, kde se diplomacie vyučovala, zvládla a později i studium věnované problematice Evropské unie. Dnes však svému magisterskému diplomu zvláštní váhu nepřikládá.

Její kariéra se už během studií vydala jiným směrem.

K práci headhunterky se dostala díky brigádě v personální agentuře. Nejprve pracovala na pozici asistentky, později povýšila a po několika letech změnila firmu. Zpočátku byla spokojená, ale potom se podmínky v zaměstnání změnila a Fabian-Nguyen se začala trápit. Ještě předtím se díky dohazování programátorů do firem seznámila se svým budoucím manželem, dnes investorem do start-upů Jiřím Fabiánem. Právě on ji přemluvil, aby si založila vlastní firmu.

Váhala, odrazovaly ji byrokratické procedury. „Nakonec jsem do toho šla a bylo to asi nejlepší rozhodnutí mého života. Naučila jsem se spoustu nových věcí – řešit smlouvy, jednat s právníky i s klienty, vybírat si lidi do týmu nebo si zařídit kancelář,“ vyjmenovává majitelka firmy Three Queens, kterou založila ještě

s jednou společnicí a hned zpočátku přibrala také vietnamskou kamarádku z pražského gymnázia.

Dnes pro „Tři královny“ pracuje šest lidí. Peníze do začátku čerpala podnikatelka z úspor, i když od budoucího manžela měla slíbeno, že jí pomůže, kdyby se dostala do finančních problémů. „Zatím to našťestí nebylo potřeba,“ konstatuje s hrdostí.

Se západákem k babičce

O svém sňatku s o deset let starším Jiřím Fabiánem mluví Luu Ly Fabian-Nguyen především v souvislosti s cestou do Vietnamu, kde svého nastávajícího představila širší rodině. Rodiče se proti výběru českého partnera nebouřili. „I když mamka by byla asi raději, kdybych si našla Vietnamce. Ale když vidí, že jsem šťastná, smířila se s tím,“ krčí rameny dva roky vdaná žena.

Volbu „západáka“, jak Vietnamci říkají bílým mužům, schválila vnučce překvapivě i babička z Hanoje, hlava rodiny. „Tvrdila, že je to teď moderní, tak proč ne,“ podotýká Fabian-Nguyen, jejíž partner si dokázal hned během první návštěvy získat u jejich vietnamských příbuzných respekt. „Má pěkný úsměv,

Mamka by byla asi raději, kdybych si našla Vietnamce. Ale když vidí, že jsem šťastná, smířila se s tím.

je i na Evropana nezvykle vysoký, a navíc vydrží vypít dost alkoholu, což se ve Vietnamu cení," usmívá se Luu Ly Fabian-Nguyen.

Mladá podnikatelka nedokáže říct, zda se cítí být víc Vietnamkou, nebo Češkou. Má dvě občanství a uvnitř sebe něco z každé kultury. Mezi přáteli má víc Čechů než Vietnamců, ale také spoustu cizinců. „Neřeším to, jsem kosmopolitní.“

VRÁTIL JSEM SE DOMŮ DO ČESKA

Když Le Anh Viet Linh vypráví o svém životě, trochu obtížně hledá slova. Jeho čeština je kostrbatá. Přitom se Linh narodil v Česku a do svých 16 let žil v Praze. Jenže vyrůstal obklopen příliš mnoha jazyky a mnoho let studoval v Anglii. V hlavě mu proto spíš než česká slova naskakují anglické výrazy. Kromě angličtiny a vietnamštiny hovoří také plynně německy.

Široká jazyková výbava je zásluhou jeho rodičů, kteří přijeli do Česka každý z jiného koutu Vietnamu. Maminka ze Saigonu, tatínek z malého města na severu země. Oba byli velmi mladí, ještě ne osmnáctiletí. Matka pracovala v továrně na čokoládu Orion, otec přijel studovat Vysokou školu ekonomickou.

„Maminka si usmyslela, že bude mít muže s univerzitním diplomem. Proto se vydala na setkání vietnamských vysokoškolských studentů, kde potkala mého otce. Její strategie byla úspěšná,“ usmívá se jejich dnes čtyřia-dvacetiletý syn. V dětství si ale Linh své rodiče příliš neužil. Matka pracovala na tržnici a otec byl v 90. letech hodně vytížen u různých firem. Později si založil cestovní kancelář orientovanou na jihovýchodní Asii. Syn měl asi rok českou „babičku“, později ho hlídala vietnamská chůva. Ani s jednou nenavázal bližší vztah. Rodina žila v paneláku v Nových Butovicích.

V tramvaji ho jednou oslovil starší muž, aby mu řekl, že jemu podobné nemá rád.

Linh nastoupil do první třídy a tam také zažil šikanu. Rodiče proto záhy dali syna na školu, kde se kromě českého jazyka vyučují všechny předměty v němčině. „Poradila nám to jedna naše vietnamská známá. Vietnamci hodně dají na doporučení ostatních Vietnamců,“ vypráví vystudovaný programátor.

Studia v Bradavicích

Do německé školy chodili nejen Češi, ale také cizinci včetně dalších Vietnamců. Le s nimi mluvil česky, bylo to pro všechny přirozenější. Později studoval na stejném zaměřeném gymnáziu, ale po dvou letech ho rodiče poslali dokončit střední školu do Anglie. V malém městě na západním pobřeží se měl naučit dobře anglicky a potom pokračovat ve studiu na některé z ostrovních univerzit.

„Tamní střední škola vypadala jako v Bradavicích, měli jsme stejně jako v knize různé koleje, akorát se nejmenovaly Nebelvír nebo Zmijozel,“ vzpomíná mladík, s nímž šli do „Bradavic“ i další vietnamští kamarádi z pražského gymnázia, většinou opět na základě doporučení někoho z vietnamské komunity.

Rodiče si přáli, aby Linh po maturitě zůstal v Anglii. Přestěhoval se tedy do Londýna, kde začal studovat ekonomii. Ačkoliv to nebyl vysněný obor, zůstal kvůli rodičům na univerzitě dva roky. Spokojený nebyl ani s životem v hektickém Londýně. Po čtvrtém semestru o prázdninách odletěl domů, dodal si odvahy a svěřil se rodičům s tím, že v ekonomii nevidí svou budoucnost. „Byli z toho v šoku, ale

po nějaké době to vzali na vědomí. Dohodli jsme se, že zůstanu v Česku a najdu si tady jinou školu.“ Rozhodl se pro počítače. „Bylo to poprvé, kdy jsem věděl, že to sám chci.“

Matematikem za tři týdny

Novou školu hledal Linh o letních prázdninách a jediná z českých univerzit, která vypsalá dodatečně přijímací řízení na konec léta, bylo pražské ČVUT. Linh měl jen tři týdny na to, aby se doučil valnou část středoškolské matematiky včetně české terminologie, kterou neznal. „Byl to hrozný dril, ale na školu jsem se s odřenýma ušima dostal,“ líčí spokojeně čerstvý bakalář, který bude pokračovat magisterským studiem.

Zároveň je zaměřený v softwarové společnosti s mezinárodní klientelou i zaměstnanci, kde by nikoho nenapadlo narážet na jeho exotický původ. Problémy ale neměl ani předtím, když pracoval pro Českou pojišťovnu převážně s českými kolegy. Jen jednou se mu stalo, že ho v tramvaji oslovil starší muž, aby mu řekl, že jemu podobné nemá rád. „Odpověděl jsem, že jsem mu nic neudělal. Souhlasil, ale stejně zopakoval, že nás nemá rád,“ vypráví klidně Le Anh Viet Linh, který se cítí být spíš Čechem, i když názory na rodinu má prý vietnamské – měla by zůstat pohromadě a vzájemně se podporovat.

„Vím, že rodiče pro mě hodně obětovali, a to též chci dát i svým dětem. Ale také bych s nimi rád trávil víc času, než mohli trávit naši se mnou,“ uvažuje Linh a pochvaluje si, že vztah s rodiči se po jeho návratu z Anglie hodně zlepšil. Matka s otcem jsou mu dnes bližší než kdykoliv dřív. ●